

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

V tej številki kmečka priloga
OBVESTILA
naprednih gospodarjev

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 13. SEPTEMBER 1952

ŠTEV. 64 (524)

Ob začetku šolskega leta

„Oh, mama, zakaj ni pogorela šola...“ S temi besedami je Prežihov Voranc končal spomine na prvo leto svojega šolanja in se s tem dotaknil vzgojno-psihološkega in ne toliko političnega problema našega šolskega vprašanja. S črtico pod značilnim naslovom „Bolečina“ je ta naš pisateljski velikan obrazložil občutke vseh naših otrok — prvošolarjev in izrazil boj trpinčene otroške duše, ki iz želje, da se reši „šolske more“ celo v svoji nedolžnosti pride do grozotne želje, da bi pogorela šola.

V resnici strašanska obsodba nepriljubljene tuje šole in to ne iz ust kogar koli, temveč iz ust morda največjega, ki je sploh izšel iz te šole! Toda, ali se je sploh že kdaj kdo, ali so se neizvajalci šolske odredbe, ali so se hujskači proti zadnjim ostankom slovenščine v šolah, ali so se politiki — reševalci ali bolje rečeno nereševalci našega šolskega problema, ali so se predvsem učitelji-pedagogi naše mladine že kdaj poglobili v dušo naše dece, ki je prisiljena stopiti tudi danes še večinoma v popolnoma tujo nedomačo šolo? Ali so vsi ti pomislili, koliko boli in trpljenja povzroča mladini ne le tuja okolica temveč predvsem tuja govorica? Vse, kar je bilo do sedaj otroku svetlo, domače šege in navade, ves ta mali svet domače hiše naj bi bil manj vreden; govorica, v kateri je začel otrok čebljati prve besede z materjo, naj bi bila grda, neuporabna za novi svet, ki ga kaže in za katerega pripravlja šola; z nemškim pozdravom šele da „postaneš človek“...! To so vprašanja, ki ob začetku novega šolskega leta, ko tudi letos večina naših najmlajših s podobnimi občutki prvič prestopi prag šole, ne moremo brezbrizno mimo njih. Danes nečemo govoriti o zgodovini naše šolske borbe niti ne o naših dobro poznanih šolskih zahtevah, danes se hočemo zamisliti le ob tem pedagoško-psihološkem problemu, ki ga je v svojih „Solzicah“ nakazal Prežihov Voranc, po tej njegovi sodbi ob šoli v resnici „Samorastnik“. Prežihova obsodba je preresna, da bi mogli brezbrizno mimo nje, kajti to je obsodba kulturnika, ki se zaveda velikega pomena šole in vzgoje!

Toda Prežih ni edini kulturnik, ki je to nedomačo šolo obsodil. Še drugi, za nemški svet manj sumljivi kulturnik je po dolgih zablodah prišel do podobne obsodbe. Koroški pisatelj Josef Friedrich Perkonig je zapisal v svoji knjigi spominov na prvo mladost z naslovom „Im Morgenlicht“ med drugim: „Tedad so nekateri že začeli zatajevati svojo staro slovensko govorico, ker so jih nespametni ljudje, ki so govorili, da prinašajo tako imenovani napredek, odkazali podrejeno mesto in jo poizkušali v obeh slabičev, plašljivcev in malomarnežev poniževati... Kot otrok sem torej moral slišati slovenske pesmi, znal pa nisem nobene, in danes mi je, kakor da sem v svojem življenju nekaj zamudil. Tako sem se po svojih zmotah, ki so seveda izhajale tudi od lažnih prerokov in sploh po tuji krivdi, odtujil drugi nič manj lepi (slovenski op. ured.) duši moje domovine. Vso mojo mladost mi je duh časa dopovedoval, da ima slovenski jezik pri nas v deželi le še manjšo, gostinsko pravico, da ji je določeno, da za gosposko mizo molči in se zadovolji s prostovoljno darovano ljubeznijo zvestih privržencev.“

Vsakdo ve, da so bili in so še danes v večini ti „Fortschrittlerji“ in „lažni preroki“ prav učitelji!

Obsodba ponemčevalne šole po Prežihu, ki je sam kot otrok zastopljena naroda s trpinčeno dušo hodil skozi to šolo, da ga je zbolela kot „bolečina“, in obsodba po učitelju Perkonigu, ki se je sede za gosposko mizo „po svojih zmotah odtujil drugi nič manj lepi duši naše domovine“ in obžaluje, „da je s tem v svojem življenju nekaj zamudil“, v resnici

Načrte bo treba tudi uresničiti

Dne 31. avgusta 1952 je bilo na Koroškem javljenih 3558 brezposelnih, od katerih jih je le 2550 dobivalo podporo za brezposelne. S tem se je število brezposelnih v teku enega samega meseca, in sicer sredi poletja, ko so izgledi za zaposlitev in s tem za zaslužek še najboljši, zvišali za 133 oseb, pri tistih, ki so deležni podpore, pa za 167 oseb. Še bolj vznemirljiva pa je primerjava z letom 1951, kajti koncem letošnjega avgusta so našli 1756 brezposelnih delavcev in delavk več kot lansko leto. Poleg tega moramo pri teh številkah upoštevati tudi dejstvo, da so to le brezposelni, ki so javljeni pri raznih delavskih uradih, medtem ko je še precejšnje število delavcev, ki nikjer niso javljeni in kljub temu zama izščejo zaposlitev. Torej se zgornja številka še zviša in vrže zelo značilno luč na razmere, ki se pojavljajo v koroškem gospodarstvu, enako ali morda z majhnimi razlikami pa tudi v ostalih predelih Avstrije.

Vsekakor so to številke, ki morajo vznemiriti in navdati s skrbjo vsakogar, ki spremlja razvoj avstrijskega državnega gospodarstva v povojnih letih. Komaj da so se na eni strani cene vsaj deloma ustalile, se na drugi strani iz dneva v dan veča število tistih, ki zama izščejo zaposlitev, to se pravi ljudi, katerih zaslužek v najboljšem primeru pomeni malenkostno podporo za brezposelne; mnogo pa jih je, ki niti tega ne dobivajo, marveč se morajo preživljati, kakor pač vedo in znajo. Posledica tega je, da občutno pada kupna moč širšega kroga prebivalstva.

Da bo slika nezdravih pojavov v gospodarstvu še bolj popolna, naj omenimo še naslednje: Hkrati ko na eni strani tisoči in desetisoči brez uspeha iščejo zaposlitev, so na drugi strani skorajda vsi kmetijski obrati — v prvi vrsti mali in srednji kmet — v večini skrbnih, kje bi dobili potrebno delovno silo. Torej tukaj delavci, ki iščejo delo, tam pa delodajalci, ki

bi potrebovali delavce! Marsikdo bi dejal, zakaj brezposelni delavci nočejo na kmete oziroma zakaj si kmetje ne poiščejo delovno silo med brezposelnimi. Odgovor pa ni tako preprost. Delavci, ki iščejo zaposlitev, prihajajo iz industrije, obrti in podobnih poklicev in so večinoma kvalificirana delovna sila, nikakor pa niso vajeni kmečkega dela in bi kmetu ne mogli koristiti v zadostni meri. Kmet pa delovno silo, ki jo sicer nujno potrebuje, prav tako, vsled nezdravih razmer v gospodarstvu ne more plačati in je zato prisiljen, da v pretežni meri opravlja delo le s pomočjo družinskih članov. In vprašanje brezposelnosti ostane prej ko slej nerešeno.

V zadnjem času je to vprašanje postalo že tako vznemirljivo, da ga ni mogoče več potiskati na dolgo klop, ako se hočemo ubraniti občutnih izgub tako v zasebnem, še bolj pa v državnem gospodarstvu. O tej nujnosti govori tudi številne seje raznih odborov in uradov, ki se bavijo z vprašanjem zaposlitve, kjer je povsod prišla do izraza splošna zaskrbljenost nad sedanjim razvojem. Narejenih je bilo mnogo sklepov, ustvarjeni so številni programi, ki mnogo obetajo (zaenkrat seveda le na papirju!) in alarmirane so vse mogoče in nemožne ustanove. Uspeh ali neuspeh vseh teh naporov se bo sicer pokazal šele v bodočnosti, vendar je zaenkrat razveseljivo vsaj to, da so se merodajni uradni krogi končno le resno — kakor je vsaj videz — lotili reševanja tako pe-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Resne besede maršala Tita na naslov Italije

Jugoslovanska vojna mornarica je 10. t. m. obhajala svojo desetletnico in so bile ob tej priložnosti velike proslave predvsem v obmorskih mestih. Glavna prireditelj je bila v Splitu, katere se je udeležil tudi vrhovni komandant jugoslovanskih oboroženih sil, maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito. Na slavnostnem sprejemu je maršal Tito v svojem govoru izrazil prepričanje, da bo Jugoslavija sposobna, zgraditi tako pomorsko silo, ki bo lahko v vsakem primeru branila jugoslovansko morje. Posebno je poudaril junaško borbo jugoslovanskih mornarjev v narodnoosvobodilni borbi in dejal, da je prepričan, da se bodo jugoslovanski mornarji, če bo treba, v bodoče borili z še večjim navdušenjem.

Ko je govoril o bodočem razvoju jugoslovanske mornarice, je maršal Tito poudaril, da

bo Jugoslavija ustvarila tako pomorsko silo, da se nihče ne bo upal dotikati jugoslovanske obale.

Govorec o italijanski politiki, je maršal Tito dejal, da propaganda v Italiji ni spreminila svojega značaja. „Oni imajo imperialističen ton in značaj, oni niso razumeli prepovedi naše države in naših ljudi. Ne razumejo, da naši ljudje drugače gledajo na mednarodne odnose in na svojo državo. Ne razumejo, da te države ne brani neka beograjska klika, temveč vse ljudstvo, ker je to socialistična država. Vsakdo, ki drugače gleda na našo državo, ki misli, da bo lahko izvel neke koristi za svoj račun, se bo zelo prevaral, kajti mi bomo vedno našli moč in voljo, da se postavimo v bran.“

Eden o obisku Jugoslavije in Avstrije

V svojem govoru, ki ga je imel britanski zunanji minister Eden minuli ponedeljek v Sheffieldu in v katerem je podal pregled glavnih mednarodnih političnih in gospodarskih vprašanj, je Eden dejal, da želi Velika Britanija tesno sodelovati z evropsko obrambno skupnostjo in z visoko oblastjo premogovne in jeklarne skupnosti.

Eden se je dotaknil tudi nemškega vprašanja in dejal, da dogovori z Nemčijo in ustanovitve obrambne skupnosti nikakor ne ovirajo morebitnega sporazuma s Sovjetsko zvezo. „Pripravljeni smo razgovarjati se v vsakem trenutku“ — je dejal britanski zunanji minister — „razgovori o Nemčiji pa morajo upoštevati

dve strašanski obsodbi vsega šolskega sistema na Koroškem!“

Da bi se vsi učitelji po našem ozemlju zamislili ob teh obsodbah dveh koroških kulturnikov — slovenskega in nemškega, in po tem usmerili svoje vzgojno delo v šoli — in današnja šolska odredba jim daje dovolj možnosti za to! — je naša iskrena želja ob začetku novega šolskega leta. Če bodo ob tem spoznanju opustili tudi še biti le orodje v rokah političnih hujskačev in postali v prvi vrsti le učitelji-vzgojitelji, potem šola ne bo več „bolečina“ in „Lehrer“ ne več strašilo — bav-bav, s katerim naše ljudstvo straši že otroka v zibelki. Vzrok za to je povedal z lapidarnimi besedami naš največji koroški slovenski pisatelj samorastnik Prežihov Voranc.

stvarna dejstva. Glede enotne Nemčije se je treba pogajati z vlado, ki bi jo vse nemško ljudstvo svobodno izvolilo.“

V zvezi s predstoječim potovanjem v Jugoslavijo in Avstrijo pa je Eden dejal: „Odpotoval bom v Beograd na vabilo maršala Tita, s katerim se bom nedvomno razgovarjal o položaju na tamkajšnjem sektorju Evrope. Razvoj položaja Jugoslavije, ki je izpod sovjetskega nadzorstva prešla v neodvisnost, pomeni spodbujajoči dogodek za vse nas in se z velikim zadovoljstvom pripravljam na sestanek s človekom, ki je imel pogum napraviti kaj takega. Nato bom odpotoval na Dunaj, kjer se bom sestel s predstavniki avstrijske vlade, ki so moji stari prijatelji in bom tako imel možnost, da se osebno prepričam o vprašanih avstrijskega ljudstva, ki je izpostavljeno tako hudim preizkušnjam.“

O obisku britanskega zunanjega ministra v Jugoslaviji piše beograjski list „Politika“: „Edenov prihod je pomemben dogodek. To je potrditev prijateljstva, ki veže obe državi. To je rezultat prizadevnosti obeh držav za stvar miru in hkrati izhodna točka za vedno večje sodelovanje. S tem so velike sile še enkrat priznale, da spoštujemo prispevek, ki ga daje Jugoslavija za ureditev mednarodnih vprašanj, ki žrtvuje toliko, kolikor je v določenem položaju potrebno, ki pa se ne odreka svoji suverenosti in svojih zgodovinskih pravic.“

Nad 100 udeležencev iz Koroške na Dnevu slovenskih brigad

Celovec, 13. IX. 1952. Danes popoldne se odpelje večja skupina koroških Slovencev na veliko proslavo 10. obletnice ustanovitve prvih štirih slovenskih brigad, ki bo danes in jutri v Toplicah na Dolenskem. Čeprav je bil rok za prijavo udeležencev zelo kratek in so naši delovni ljudje preobloženi z delom, se je vabilu Zveze koroških partizanov še pravočasno odzvalo nad 100 ljudi iz različnih krajev Koroške, med njimi bivši partizani, prosvetaši, mladina ter pevska zbor iz Bilčovsa in Hodiš. Udeleženci iz Koroške se odpeljejo s tremi posebnimi avtobusi, ki jih je stavil na razpolago Koroški potovalni urad v Celovcu.

Z udeležbo tako častnega števila koroških Slovencev na proslavi Dneva slovenskih brigad bo znova prišla do izraza neločljiva povezanost našega ljudstva na Koroškem s težko a slavno zgodovino vsega slovenskega naroda, ki bo danes in jutri slavil enega izmed najpomembnejših dogodkov svoje komaj minule preteklosti.

Strašna nesreča na Donavi

Na Donavi pri Beogradu se je zgodila minuli terek opoldne huda nesreča. Ladjo „Niš“, ki vozi med Beogradom in Zemunom, je na vožnji v Zemun na sredini Donave presenetila močna burja z dežjem in točo. Ljudje so se pred nevihto zatekli v kabine in na pred vetrov zaščiteni stran ladje. Ladja se je prevrnila in se potopila v treh minutah. Deset rešilnih čolnov, ki so takoj prihitili na pomoč, je moglo rešiti samo tiste, ki se jim je posrečilo pravočasno skočiti v vodo. Ko so drugega dne dvignili ladjo, so našli v njej 63 utopljenec, od 30 oseb, ki so se rešile, pa jih je še 8 umrlo v bolnišnici. Na podlagi števila prodanih kart sklepajo, da je utonilo vsega 90 ljudi. Za žrtve nesreče je bil odrejen državni pogreb. V Beogradu so bile spričo nesreče odpravljene vse slavnosti za 10. obletnico jugoslovanske vojne mornarice.

Naguib zanika vojaško diktaturo

Nova egiptovska vlada, ki ji načeljuje general Naguib kot ministrski predsednik in katerega je ministrski svet imenoval hkrati za generalnega vojaškega guvernerja Egipta, je že na svoji prvi seji sprejela dalekosežne politične in gospodarske sklepe. Sprejela je zakon o agrarni reformi in zakon o reorganizaciji političnih strank, članom rodbine bivšega kralja Faruka pa je prepovedala, da bi zapustil egiptovsko ozemlje. Prepoved velja zlasti za princa Mohameda Alijo, ki je naslednik kralja Ahmeda Fuada za primer njegove smrti.

Z zakonom o agrarni reformi bodo zemljiška posestva posameznikov omejena na 80 ha. Kdor ima več zemlje mu bodo višek odvzeli v teku petih letih in ga razdelili ljudem, ki nimajo zemlje in kmetom z manjšimi posestvi. Posestnik, ki ima več zemlje kot 80 ha, lahko proda svojim otrokom skupno največ 40 ha po ceni, ki bo krajevno določena. Glede odvzete zemlje pa zakon določa, da bo odplačana z obveznicami, ki se bodo odplačale v 30 letih s 3% o-nimi obrestmi. Zakon ima tudi več določb o poljedelskih mezdah in pooblastilo za ustanavljanje sindikatov kmetijskih delavcev. Posebne določbe nalagajo drobnim posestnikom vstop v zadrage, katerih člani bodo lahko samo kmetje, ki nimajo nad 2,5 ha zemlje, večji posestniki pa ne bodo smeli vstopati v zadrage, da drobni kmetje ne bi bili izpostavljeni njihovega pritisku. Vse osebe, ki se bodo skušale protivitvi izpolnjevanju določb zakona o agrarni reformi ali bi na kakršen koli način skušale sabotirati ta zakon, bodo kaznovane z zaporom.

Po določbah zakona o reorganizaciji političnih strank se morajo vse sedanje stranke reorganizirati v skadu z določbami tega zakona. Politični opazovalci sodijo, da bo praktični učinek tega ukrepa razpust strank. Ustanovitve politične stranke mora odobriti ministristvo za notranje zadeve, kateremu je treba predložiti podatke o ustanoviteljih, statutu, programu in finančnih sredstvih stranke. Če bo ustanovitev stranke odobrena, mora biti vodstvo stranke izvoljeno na generalni skupščini te stranke. Zakon predpisuje, da k nobeni stranki ne more pristopiti oseba, ki je bila obsojena nečastnih dejanj in je kriva zlorabe službenega položaja za osebne koristi ali pa je

delala za kako tujo silo. Po neki določbi morajo vse stranke položiti svoja denarna sredstva v banko ter smejo z njimi razpolagati v skladu s svojimi statuti.

Svetovni tisk se vedno zelo previdno presoja najnovejši razvoj v Egiptu. Angleški laburistični list „Daily Herald“ pravi, da gre Egipt po poti vojaške diktature v okoliščinah, ki niso prav nič tolažilne. Navzočnost elementov gibanja „Muslimanskih bratov“ in skrajnih nacionalistov je slabo znamenje. Glede agrarne reforme pravi „Times“, da bi se te reforme

lahko s časom pokazale za neučinkovite, če bi jih izvajali izključno z vojaškimi vidiki. Francoski „Figaro“ izraža bojazen, da ne bi generalovi sodelavci postali poslušno orodje v rokah vojaških nacionalistov.

General Naguib je predvčerajšnjim izjavil dopisniku zapadnonemške poročevalske službe DPA, da „nekrvava revolucija“ armade ne namerava uvesti vojaško diktaturo, marveč hoče v čim krajšem času sestaviti socialni, gospodarski in politični program za izvedbo reform, ki bi zajamčile varnost dežele.

Tržačani so počastili bazoviške žrtve

V Bazovici pri Trstu je bila ob obletnici spominska svečanost v počastitev žrtev fašističnega nasilja Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča.

Kakor vsako leto je tudi letos poromala velika množica ljudstva na ta kraj, kjer so padli štirje primorski junaki. Ko je župnik Brezavšček opravil cerkvene obrede, je spregovoril član izvršnega odbora Osvobodilne fronte Franc Štoka. Ko je počastil spomin padlih slovenskih borcev, je poudaril pred množičnimi poslušalci, predstavniki naprednih organizacij in političnih strank, da se je začelo z obsodbo fašističnega posebnega sodišča pred 22 leti novo poglavje krvavega boja slovenskega prebivalstva tega področja za svobodo in neodvisnost. Tržaški Slovenci, je poudaril Štoka, so šli zavestno v ta boj in ga zmagovito končali leta 1945, ko je svobodoljubna Evropa zadala fašizmu zadnji udarec. Predstavniki tržaških Slovencev Štoka je na

koncu poudaril, da ta boj še zmerom ni končan in da fašizem vnovič dviga glavo izkoriščajoč popustljivo politiko do italijanskega imperializma in najnovejši sad te politike — sklepe londonske konference.

V imenu tržaškega prebivalstva je govoril v italijansčini Eugenio Laurenti. Le-ta je poudaril, da je italijansko-slovenska enotnost v boju proti fašizmu izredno pomembna ter izrazil trdno prepričanje, da bo enoten boj, navdahnjen s slavnimi tradicijami tržaškega prebivalstva, prinesel enakopravnost in svobodo tudi tem krajem.

Ko je pevski zbor zapel padlim herojem partizansko žalostinko, so položili na spomenik vence predstavniki KP STO, Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, okrožnega komiteja KP v Kopru, jugoslovanske gospodarske delegacije v Trstu, Slovensko-hrvatske prosvetne zveze ter številnih mladinskih, kulturnih in političnih organizacij cone A.

Vesti iz Jugoslavije

Romuni v Vojvodini — primer narodne enakopravnosti

Romunska narodnostna manjšina v Jugoslaviji je priredila pred kratkim v Vrhu dvodnevne svečanosti, katerih se je udeležilo nad 10.000 Romunov. Svečanosti so prisostvovali tudi zastopniki vlade Srbije ter predstavniki vojvodinskih pokrajinskih oblasti.

Na velikem zborovanju je pri tej priložnosti govoril glavni urednik romunskega manjšinskega lista „Libertade“, ki je poudaril, da so Romuni v Jugoslaviji popolnoma enakopravni z vsemi ostalimi jugoslovanskimi državljani in da so pripravljani z vsemi silami braniti Jugoslavijo in njeno socialistično ureditev. V okviru svečanosti je bil tudi velik nastop najrazličnejših pestrih folklornih skupin. Svečanosti romunske narodnostne manjšine so potekale v duhu bratstva s Srbi, Slovaki, Madžari in Nemci v Vojvodini. Na posebni konferenci zastopnikov romunskih kulturnih in javnih delavcev so tudi razpravljali o nadaljnji izgradnji manjšinskih kulturnih ustanov in o drugih vprašanjih v razvoju romunskega prebivalstva v Jugoslaviji.

Galerija Meštovičevih umetnin v Splitu

Ob priliki proslave 10. obletnice jugoslovanske vojne mornarice so v Splitu svečano odprli galerijo kiparja Ivana Meštoviča. Razstavljenih je okrog 100 kiparskih del in reliefov iz marmorja, kamna in lesa, ki jih je ustvaril ta veliki in svetovno znani jugoslovanski umetnik. Palačo, v kateri je nameščena galerija, je skupno z umetninami poklonil Ivan Meštovič ljudski republiki Hrvaški.

Znižane cene v jugoslovanskih letoviščih

Po sklepu gospodarskega sveta jugoslovanske vlade se znižajo cene za prenočišča in oskrbo za vse tuje turiste, ki se bodo po poteku letne sezone zadrževali v jugoslovanskih letoviščarskih krajih. Prenovišča bodo cenejša za 30%, oskrba v hotelih in gostiščih pa za nad 20%. Popusta so deležni tuji letoviščarji, ki se bodo mudili najmanj 5 dni v Jugoslaviji. V planinskih krajih so ti popusti v veljavi že od začetka septembra, v obmorskih kopalniških in drugih letoviških krajih pa bodo veljali od 15. septembra naprej. Ti popusti bodo veljali po vsej Jugoslaviji, razen v glavnih mestih ljudskih republik in na Reki.

S to ureditvijo bo omogočeno tudi tujim letoviščarjem letovanje po znižanih cenah v jugoslovanskih turističnih krajih. Za jugoslovanske dopustnike in letoviščarje pa veljajo v je-

senski sezoni še posebni popusti, ki omogočajo vsem delovnim ljudem razvedrilo in odpočitek.

Tudi cigarete bolj poceni

Na podlagi odloka, ki ga je izdal gospodarski svet FLRJ, bodo v Jugoslaviji s 15. septembrom znižali cene 21 različnim vrstam cigaret. Ta vrste so šle bolj slabo v prodajo odkar so v začetku avgusta znižali cene nekaterim drugim vrstam cigaret. Sedanja pocenitev bo znašala povprečno 13,4 odstotkov.

Načrte bo treba tudi uresničiti

(Nadaljevanje s 1. strani)

rečega vprašanja, kot je vprašanje brezposelnosti oziroma polne zaposlitve.

Posebej za Koroško, ki je za Gradiščansko in Nižjo Avstrijo najbolj prizadeta v vprašanju brezposelnosti, so podrobno razpravljali o ukrepih, ki bi bili potrebni za omejitev brezposelnosti, na seji tako imenovanega odbora za odpravo brezposelnosti in za zagotovitev polne zaposlitve, ki je bila začetkom tega meseca v deželni vladi. Po izčrpnih poročilih so sklenili resolucijo, katere najbolj važna točka je zahteva, naj se tudi Koroška vključi v tako imenovani program za posebno stisko.

Tudi na Dunaju so že mnogo razpravljali, kako bi zabranili nadaljnje naraščanje brezposelnosti. Socialistični državni svetnik Proksch je ob taki priložnosti, ko je v živih slikah opisal nevarne posledice naraščanja brezposelnosti, pozval ameriško gospodarsko misijo, da tudi s svoje strani pomaga reševati, dokler je še čas za to. Kot posebno učinkovito sredstvo v borbi proti brezposelnosti je svetoval, da bi ustvarili v predelih, kjer je brezposelnost doseglja že katastrofalno razširitev, trajna delovna mesta in tja pritegnili pretežni del nezaposlenih delavcev. V obširnem načrtu, ki so ga izdelali za zagotovitev takih delovnih mest, je govora tudi o novi tovarni za avtomobile v Wiener Neustadt. O istem vprašanju pa so govorili tudi na seji predsedstva OeVP-jevske zveze delavcev in nameščencev ter tudi tam sprejeli podroben načrt.

Vsi načrti, ki so jih napravili za odpravo ali vsaj za omejitev brezposelnosti, pa čakajo zdaj uresničitve, kajti tudi najboljši načrt ničesar ne more koristiti, če ga nihče ne uresniči.

Pri kmetijskih strojih s cenami popuščajo

Vsled kužnih bolezni pri živini (slinavka in prajklevka, kužna ohromelost), zaradi padca

PO ŠIRNEM SVETU

Braunau. — Ameriške zasedbene sile so te dni izpraznile Hitlerjevo rojstno hišo v Braunau, ki so jo vsa leta po vojni uporabljali ameriški vojaški uradi. Občina Braunau bo v sloslopu uredila ljudsko knjižnico in šolske prostore.

London. — Britansko zunanje ministristvo je objavilo, da bo britanska delegacija na prihodnjem zasedanju glavne skupščine Organizacije združenih narodov, ki se bo začelo 14. oktobra v New Yorku, vodil zunanji minister Eden.

Tokio. — japonski cesar Hiro Hito je službeno sporočil, da bodo volitve v japonski parlament letos 1. oktobra. V japonskih političnih krogih predvidevajo, da bo v predvolilni borbi največ govora o ponovni oborožitvi Japonske ter o ukrepih za ustalitev finančnih razmer na Japonskem.

Amsterdam. — Pred kratkim je bila ustanovljena mednarodna organizacija pridelovalcev in obdelovalcev tobaka. V tej organizaciji so zastopane naslednje države: Avstrija, Belgija, Francija, Grčija, Holandska, Italija, Nemčija, Poljska, Švica, Turčija in ZDA.

Luxemburg. — Zapadno nemški zvezni kancler dr. Adenauer in zunanji minister Izraela sta v sredo v Luxemburgu podpisala sporazum, ki je bil pred nedavnimi dosežen in ki določa, da bo Nemčija v teku 14 let plačala Izraelu tri milijarde D-mark odškodnine za škodo, ki so jo prizadejali Židom nacisti.

Dunaj. — Zvezni kancler dr. Figl je minulo sredo priredil na Dunaju sprejem predsedniku zunanjepolitičnega odbora ameriškega senata, senatorju Conallyu, ki se mudi na obisku v Avstriji.

Burbank. — V kalifornijskem mestu Burbank je stopilo v stavko 25.000 delavcev letalske tovarne „Lockheed“, ki je ena največjih tovarn ameriške vojno-letalske industrije. Stavka se je pričela po neuspelih pogajanjih med predstavniki delavcev in delodajalcev, ki niso hoteli ugoditi zahtevam delavcev po zvišanju zaslužka in izboljšanju delovnih pogojev.

Johannesburg. — Južnoafriške oblasti nadaljujejo z zapiranjem ljudi, ki so se udeležili demonstracij proti zapostavljanju domačinov. Pred nekaj dnevi je policija zaprla 73 oseb, ker so prišli na železniško postajo, kamor imajo dostop le Evropejci.

Najlepša cvetka vladne koalicije

Koncem junija t. l. je stopil v Avstriji v veljavo zakon o krmilih, ki naj bi preprečil trgovanje po visokih cenah s krmili in njihovimi mešanicami dvomljive vrednosti. Skrajni čas je že bil za zakonito osnovo, po kateri bo mogoče stopiti na prste oderuškim producentom in prodajalcem „čudodelnih krmil“, ki so se na ta način bogatili in odirali nevedne kmečke ljudi.

Kakor je torej drugače ta zakon pozdravljanja vreden, tako je v nekaterih svojih določilih nerazumljiva tvorba. Zakon namreč določa, da sme izdajati dovoljenja za promet s krmili kmetijski minister v sporazumu z ministrom za trgovino. Pri tem pa se morata oba ozirati na mnenje posebne strokovne komisije, ki ji med drugimi pripadata tudi zastopnik ministristva za socialno skrbstvo in zastopnik zbora delavskih zbornic. Zakon nadalje tudi določa za vsakega od zastopnikov še posebne ga namestnika, kakor tudi, da mora stroške za potovanje in bivanje članov te komisije na Dunaju kriti državna blagajna.

Ob tem se sprašujemo, ali je tudi za oceno krmil in nadziranje prometa z njimi potrebna koalicija vladnih strank? Ali ni dovolj izvid, ki ga dá uradni preiskovalni zavod? — No, krave, ki bodo dobivale od te komisije priznana krmila „se bodo smejale ali pa tulile nad „strokovnjaško“ oceno tako politično pobarvane komisije. Krave se na politiko ne razumejo, še manj pa na potrebo koalicije za njihovo krmno.

Kakor po tem in številnih drugih primerih izgleda, gre v Avstriji v resnici samo za to, kako bi stranke spravile „svoje ljudi“ k državnim skledim, da bi se tam za svoje brezdelje najedli. Delovni človek naj jih vzdržuje, pa čeprav že komaj diha. Pardon! V tem primeru pa le izgleda, da so se odločili pritegniti k vzdrževanju strankinega aparata tudi živino, kajti brez dvoma bo morala ona žrti zaradi komisije dražjo krmo in bo zato vrednost nje-nega mleka, mesa ali masti toliko manjša.

Naj bo kakorkoli, eno drži: To je dosedaj najlepša cvetka vladne koalicije in avstrijske formalne demokracije!

cen in konjunktura pri lesu, v številnih primerih pa tudi vsled posledic letošnje suše se je položaj na trgu s kmetijskimi stroji v Avstriji vidno poslabšal. To ugotavlja „Internationaler Landmaschinenmarkt“ — strokovni list za tehniko v kmetijstvu — v svoji avgustovski številki. Kmetje stroje le obotavljajoče naročajo, trgovci s stroji pa morejo sklepati pogodbe le še na obroke. Nekateri firme so vsled slabega povpraševanja že popustile pri cenah in ni vzrok popusta v domnevi, da so cene surovin (železo, jeklo) na svetovnih tržiščih padle. Edino pocenitev elektromotorjev je povod padec cene bakra na svetovnem tržišču.

Tudi iz Zapadne Nemčije poročajo o padcu konjunktura za kmetijske stroje.

Wallace o Sovjetski zvezi

Bivši podpredsednik Združenih držav Amerike Henry Wallace je objavil v ameriškem časopisu „This Week“ članek, v katerem pravi, da ga je zadržanje Sovjetske zveze v zadnjih letih pripravilo do tega, da je spremenil svoje prejšnje mnenje o Sovjetski zvezi. Wallace pravi, da je vedno želel mir in da je bil prepričan, da so sovjetski voditelji bolj razumni. Tudi na korejsko vprašanje gleda sedaj drugače kakor leta 1948 in meni, da bi pomenila umaknitev ameriških čet s Koreje težko napako.

Wallace domneva, da si Sovjetska zveza morda v prihodnjih desetih letih ne želi vojne, da pa si nedvomno želi „da bi se nadaljevala hladna vojna, ker je prepričan, da bo na ta način dobila pod svojo oblast čim več ozemlja.“

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Casomergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.

KOLENDAR

Sobota, 13. september: Francišek K.
Nedelja, 14. september: Povišanje sv. Križa
Ponedeljek, 15. september: Mar. 7 žal.; Nikodem
Torek, 16. september: Kornelj

SPOMINSKI DNEVI

13. 9. 1813 — Hudi boji s francoskimi četami v okolici Ljubljane — 1923 Umrli v Pišecah jezikoslovec Maks Pleteršnik
14. 9. 1331 — Umrli pesnik Dante Alighieri — 1943 Nemci drugič bombardirali Novo mesto.
15. 9. 1789 — Rojen ameriški pisatelj Fenimore James Cooper.
16. 9. 1532 — Hudi boji s Turki za Maribor. Obrambo je vodil Ziga Višenjski — 1806 Rojena v Ljubljani Julija Marija, Primičova, pesniški ideal Prešerna — 1947 Priljučitev Slovenskega Primorja in Istre k Jugoslaviji.

Zveza slovenskih žena

ZAHVALA

Ne smemo zamuditi, da ne bi ob zaključku počitniške akcije za deco iz Slovenije izrekli iskreno zahvalo vsem družinam, ki so z razumevanjem in dobrohotno nudile otrokom vso pristno slovensko gostoljubnost in so mlade goste oskrbele z vsem potrebnim ter jim nudile nego. Hkrati je Zveza slovenskih žena dolžna, da se iskreno zahvali za trud in požrtvovalnost tudi onim ženam tovarišicam, ki so pomagale pri organizaciji te hvaležne in lepe počitniške akcije.

Najbolj pa bo vsem ta trud in gostoljublje poplačala zavest, da so se otroci vračali, kakor so enodušno zagotavljali, srečni in zadovoljni in z najlepšimi spomini, ki jih bodo tudi v nadaljnjem življenju vezali na lepo pokrajino slovenske zemlje, naš Korotan. Mnogi gostitelji so otroke celo lepo obdarili in jim napravili veliko veselje.

Veseli nas pa tudi, da so bile z otroci zadovoljne tudi družine — gostiteljice, kakor slišimo iz raznih krajev. Otroci so se počutili pri naših družinah kot doma, pokazali so mnogo zanimanja za naše življenje in delo in so celo, čeprav jih niso silili zraven, po svojih mladih močeh priskočili in pomagali pri delu. Trajne pa bodo vezi, ki so jih mladi gostje iz Slovenije navezali s svojimi sovrstniki po naših vaseh, s koroškimi slovenskimi tovariši in tovarišicami in spoznali, da govorimo tu in onstran Karavank en jezik, da smo si enaki kot bratje in sestre.

PRVI SNEG SE JE POKAZAL PO GORAH

V torku, v jutranjih urah, je padel v visočinah nad 1200 metrov prvi sneg. Več dni trajajoče skoraj nenehno deževje je povzročilo močan padec temperature, v gorah pa posebno občutno. Karavanke so se to jutro pokazale v snežni obleki. Na Ljubeljskem prelazu je padlo kakih 5 cm snega in je bil promet začasno otežkočen. V zadnji tretjini ceste, kakih 2 km, so mogli voziti le s pomočjo snežnih verig.

Zaradi trajnega deževja so močno narastle reke in potoki posebno tudi Zilja.

Ali je res že jesen

Kdor govoriti kaj ne ve,
ta vreme tož' al' hvali...

(Prešeren).

Pa se le ni mogoče izogniti temu, da ne bi govorili o vremenu v teh poznopoletnih dnevih, ko imamo vsak dan dež in dež. Čudna je igra narave, v pomladi in poletju nam je nagajala suša v veliko škodo marsikaterih kmetijskih pridelkov, zdaj, ko bi moralo biti lepo, pa imamo dežja na pretek in nenavadno hitro je padla temperatura. V hribih straši zima, v dolini pa jadrkuje kmet, ker je oviran pri mnogovrstnem jesenskem delu. In dela se tudi škoda, kajti oni, ki niso pohiteli s košnjo ponekod itak skromne otave, jo valjajo po tleh ali pa se kvarijo v kozolcih. Ravno tako se kvarijo češplji, ki so v nekaterih krajih še dobro obrobdili in vsled deževja razpokajo in izgubljajo na vrednosti. Ozimnega žita ni mogoče spraviti v zemljo, čas pa beži, kajti treba je še marsikaj oskrbeti za zimo, kakor napravo stelje in drv. Krompir je še v zemlji in ta mokrota nikakor ni ugodna za dobro izorjenje. Ajda, ta

veliki pripomoček v obliki žgancev za stare in mlade družinske člane, hrepeni po še sončnih dnevih, ki bi pospešili zorenje. To vse so skrbi, ki tarejo kmečko ljudstvo, ki se v trudu in znoju muči s svojim gospodarstvom.

Letoviščarji na jezerih so z veliko naglico pobrali svoje kovčke in odšli, kajti jesenska letoviška sezona je padla v vodo v veliko škodo podjetnikov tujkega prometa.

Zaradi slabega vremena izgubljajo delavci delovne dneve in ure a mnogi, ki kljub vremenskim neprilikam vztrajajo pri delu, so izpostavljeni neprimernemu in zdravju škodljivemu neugodju.

Še dobro temu, ki ima streho in dežnik in potrebno obleko za vremenske neprilike. A mnogo jih je, ki kljub zunanemu vičazu pogrešajo marsičesa, kar povzroča življenje težko.

Hladna jesen že prihaja, prezgodaj, a kakor spremlja človeka upanje od zibelke do groba, pričakujemo, da bodo vremena se zjasnila tudi nam. Morda, ko bodo te vrstice zagledale beli dan, bo že najlepši sončni dan... Kdo ve?

VELIK POŽAR NA BREGU V BLAŠKI OBCINI

V vrsto letošnjih številnih požarnih katastrof se je uvrstil tudi velik požar na Bregu v blaški občini. V torek dopoldne okoli 10. ure je naenkrat pričelo goreti gospodarsko poslopje pri p. d. Brežniku na Bregu. Zaradi nakupičenih zalog krme se je ogenj z veliko naglico razširil in zajel v kratkem vse gospodarsko poslopje. Vse poslopje je pogorelo do temeljnega zidovja. Žrtev ognja so postale zaloge letošnjega krmskega pridelka in sicer okoli 20 ton sena in 10 ton slame, kakor tudi vrsta kmetijskih strojev in gospodarskega orodja, ki ga je premogla dobro urejena kmetija. Edino živilo so na srečo mogli še rešiti. Skupno škoda, ki je nastala v kratkem času pri belem dnevu cenijo nad 160.000 šilingov. Kakor domnevajo, je ogenj nastal vsled kratkega stika električne naprave. Na pomoč sta prihitali požarni brambci iz Doba in Pliberka, ki sta mogli preprečiti, da se ogenj vsaj ni razširil na sosednja poslopja.

S težko prizadeto družino ima okolica globoko sočutje. Mladj gospodar na Brežnikovem je Črčejev sin Hanzej iz Blata. Gotovo se bo v primeru te nesreče pokazala sosedska medsebojna pomoč, kajti za vse velja, da nesreča ne počiva, ker lahko se zgodi: danes meni, jutri tebi.

CELOVEC

Novo zgrajena plinarna bo pričela obratovati sredi meseca septembra in začetkom oktobra dobavljati interesentom plin. Zanimanje celovškega prebivalstva je za plinsko kurjavo, ki je primeroma poceni, zelo veliko. Do zdaj se je prijavilo že nad 1000 odjemalcev.

Minuli petek je celovski župan Graf izročil v Rosentalerstrasse prvim 28 strankam stanovanja, ki so jih zgradili po načrtu mestne ob-

čine za gradnjo stanovanj. Temeljni kamen za gradnjo tega stanovanjskega bloka, ki je preprosto a okusno izpeljan, so položili pred poldrugim letom in so jo zgradili na občinskem zemljišču. Zgradba stane skupno 2.800.000 šilingov. Četrtno tega zneska nosijo interesenti, ki so postali lastniki stanovanj, ostale tri četrtine pa je oskrbela mestna občina potom posojila. Vsak stanovanjski kompleks obsega dve sobi, kabinet, kuhinjo, shrambo, kopalnico, stranišče in predsobo. K stanovanju pripada še klet, 100 kvadratnih metrov vrta in del prostora v podstrešju. Interesenti za stanovanja so postali po nakazilu okoli 20.000 do 23.000 šilingov lastniki svojih kompleksov. Izposojilo bodo odplačevali povprečno po 165 sil. v mesečnih obrokih in bo vsota izravnana v približno 70 letih.

Lale Andersen, znamenita radio-pekva, ki je kot Lili Marlen z istoimensko pesmijo znana radio-poslušalcem domalega po vsem svetu, bo prišla dne 24. septembra osebno v Celovec. Svojo umetnost bo predvajala v slavnostni dvorani delavske zbornice.

Po uradnih podatkih je bilo leta 1951 na Koroškem 410 primerov, kjer so požari povzročili obsežnejšo škodo. Po ognju nastalo materialno škodo cenijo na okoli 9,3 milijona šilingov, kar pomeni povprečno 23.000 šilingov za posamezni primer. Kot vzroke požarov navajajo v največ primerih nedostatke v obratih, napake pri električnih napravah, pomanjkljivosti pri pečeh itd.

Obrtniški vajenci, ki bodo svojo učno dobo končali najpozneje 31. decembra t. l., se lahko prijavijo k pomočniškim izpitom, ki bodo letos v jeseni. Prijaviti se je treba do 15. septembra. V ta namen potrebne tiskovine in pojasnila se dobijo pri deželnem sindikatu in pri okrajnih uradih trgovske zbornice.

Centralni statistični urad navaja, da je bilo

na Koroškem meseca julija sklenjenih 288 zakonov, 750 rojstev in 363 smrtnih primerov. Število zakonov in rojstev se je v primeri z mesecem julijem preteklega leta dvignilo. Umrlo je 13 oseb za jetiko, 41 oseb je izgubilo življenje pri nezgodah, v 59 primerih pa je bil vzrok smrti rak, kar pomeni 16 odstotkov vseh smrtnih primerov.

Na Dunaju se je vršil mednarodni kongres antropologov in etnografov. Po zaključku kongresa so napravili različne ekskurzije v avstrijske zvezne dežele. Skupina okoli 70 učenjakov iz skoraj vseh evropskih držav in tudi iz Japonske, Kitajske, Indonezije, Malaje itd. je prispela tudi na Koroško, Goste, ki se zelo zanimajo za kulturno zgodovino Koroške, je v prostem muzeju na Križni gori pozdravil direktor muzeja dr. Moro, nato pa so obiskali deželnega glavarja Wedeniga.

ZAHOMEC

Iz Zahomca poročajo žalostno vest, da so pokopali Potočnikovega Naca, ki je bil zadnje čase zaposlen na žagi. Nac se je smrtno ponesrečil z motornim kolesom. Bil je mnogo let carinik in čeprav je bil pozneje odpuščen, je še vedno spadal v njihov krog. Zato so krsto pri pogrebu nosili nekdanji poklicni tovariši cariniki in mu tako izkazali zadnje prijateljstvo in čast. Pokojni Nac je bil zaveden koroški Slovenec in je tudi zaradi tega imel kot javni nameščenec težkoče. S smrtno Naceta je posebno prizadeta njegova mati, ki je imela sedem otrok, pa je nazadnje ostala sama; prav tako žaluje za njim žena z otrokom. Vsem naše iskreno sožalje!

NA OBIRSKEM BODO OTROCI HODILI V NOVO ŠOLO

Nadarjeni obirski otroci niso imeli možnosti, da bi se vzgajali in učili potrebnega znanja v primernih šolskih prostorih. Šola, ki so jo zgradili leta 1937, je bila med vojno uničena, nato pa nekaj let pravega šolskega pouka ni bilo. Šele pred štirimi leti so namestili šolo v gostilniški sobi pri Kovaču v Kortah, kjer so šolarje in učitelja vrli Smrtnikovi prav radi in potrpežljivo imeli pod streho. Končno so leta 1950 pričeli z gradnjo nove šole, ki so jo letos dogotovili.

Lepo, moderno šolsko poslopje vabi torej obirsko šolsko mladino. V šoli naj si osvoji mladina potrebno znanje za življenje in vzgoji v dobre in koristne člane človeške družbe. Predvsem pa naj učne moči ne zanemarjajo vzgajati mladino v zavedne člane svojega ljudstva s posredovanjem zadostnega znanja slovenskega jezika. Mladini se treba odkriti lepoto materinskega jezika, da bo deležna kulturnega bogastva slovenskega naroda.

GLINJE

Na Macni so obnovili starodavno Marijino cerkev. Z obnovitvami deli so pričeli lansko leto in jih letos dogotovili. Prenovljeno cerkev na Macni gori bodo dne 21. septembra blagoslovili.

AVGUST ŠENOVA

„Tudi po mojem ni več.“

Ilija zopet požene konja. Ko sta bila prevozila vas Zaprešič, znova spregovorila:

„Povejte mi vendar, milostivi gospod, kaj pomeni ta sprememba? Vi ste kmetu siromaku prijatelj, učeni ste, morate vedeti.“

„Če bi vedel, dragi Ilija, bi ti povedal, veruj!“ odgovori župnik. „Meni gospoda nič ne pove; veš, gleda me po strani — to povem samo tebi — ni ji prav, da sem na vaši strani.“

„Vem,“ je potrdil kmet. „Bog vam bo plačal. Njim pa tudi,“ je pristavil tiše.

„Da, zaupajmo vanj,“ reče duhovnik mirno. „Bodimo pametni, kadar je dobro, a ne obupajmo, kadar se nam godi slabo. Nobeno življenje ni brez trpljenja. Vse mine in grom ne treska vsakega dne. Kristus je nosil svoj križ, pa ga moramo tudi mi za njim.“

dar nas predaja drugemu, kakor da smo štori koruze, in vsakemu ostane v roki nekaj zrn, tako da smo naposled videti ko goli štori. Henigovci nam sicer ne pijo krvi, toda verujte mi, ljudje so po vseh vaseh nezadovoljni do kraja; povsod vre.“

Ze sta bila blizu Brdovec in na nebu se je razločil črni obris cerkvenega stolpa. Kar skoči iz grma kraj ceste orjak, dvigne roko in zavpije:

„Stoj!“
Ilija pritegne z eno roko uzdi, z drugo pa seže za pas, kjer mu je bila majhna pištola. Voz se ustavi, župnik pa hitro skoči na noge.

„Kdo si?“ srdito zavpije Ilija. „Kaj mi plašiš konje?“

„Snemiro roko s pasa,“ mirno odgovori orjak. „Ni potreba. Nisem Turek ne hajduk, temveč pošten človek. Pomozi Bog in sveti Nikolaj, ljudje božji, ne zamerite, če sem vama sredi noči zastavil pot. Odgovorita mi za božjo voljo, kar vaju bom vprašal.“

„Govori,“ pravi župnik, ki ni sedel, ampak stal mirno v vozu. Orjak se je približal in ker se je bil medtem mesec že povsem dvignil iznad gore in človeka osvetljeval, ga je bilo mogoče natančneje spoznati. Bil je visok in suh. Čeprav so se mesečni žarki upirali v njegov obraz, pa se le ni dalo prav uganiti, kakšne polti je. Zdelo se je, da sta tako njegov podolgovati koščeni obraz z orlovskim nosom, pod katerim so dolgi črni brki padali na prsa, kakor njegova razgaljena prsa temno orehove

barve. Na glavi je imel črn kalpak* z rdečim jezikom na vrhu, z ramen mu je visel suknjič, mesečina pa je čudno odsevala iz njegovih iskričih se oči in se zrcalila v srebrnih podolgovatih gumbih njegovega telovnika, na nožu in pištolah za pasom in na tenki cevi dolge puške, ki mu je visela na jermenu preko rame.

„Po pravici vam povem ljudje božji,“ začne neznanji vojak, ki se je z desno roko oprjel koleslja, „Marko Nožina sem, Uskok, vojak iz Sošice, moj gospod kapetan Jože Turn iz Kranjske pa me je poslal na pot, da poneseš pismo gospodu banu. Ne vem, za kaj gre, a dejal bi, da v Krajini* nekaj vre, čeprav je naš svitli cesar sklenil s Turkom mir. Sami veste, koliko je Turku verjeti in da morajo spride tega biti naše puške vedno napolnjene. Pa naj bo tako ali drugače, pismo nosim na povelje in gospod kapetan mi je rekel, ko sem zajahal konja: „Na to pismo, Marko, nesil ga banu. Vem, da ti ga niti živ vrag, nitar Turek, ne bo odvzel. Ali pravim ti, junak, stvar ni igrača, če se pismu kaj zgodi, bo šla tvoja glava.“ Vzajem pot pod noge. Toda, ljudje

* Visoka črna kučma, ki so jo nosili hrvaški graničarji na Krajini.

* Krajina, to je Vojna Krajina, ki so jo v tem času vladarji avstroogrskih dežel ustanovili na meji med Hrvaško in turško Bosno. Dali so ji samoupravo pod načelstvom generala. Bila je to Lika in Krbava. Prebivalci, ki so v mirnih časih obdelovali polje kot svobodni kmetje, so opravljali izmenoma graničarsko službo, v primeru vojne pa so se oborožili vsi Krajinci.

božji, tekoč se tudi hrt utruji, nitar človek. Ko prihajam v to vas, se ustavim in si dēm, kaj ko bi se tu našla dobra duša, da me prenoči in me v božjem imenu žejnega napoji in lačnega nasiti. Moram vama povedati, da imam v tem kraju po vseh vaseh dosti starih znancev, s katerimi sem pod banovo zastavo bil Turke. Toda tu je vsaka kokoš, čim sede na plot, zaklana, kakor da je bosanski paša tri dni in tri noči plenil in človeški rod iztrebil. Trkaj tu, trkaj tam, nobena duša se ne odzove, samo cucky lajajo vate, kakor da je prišel antikrist. Postavim se za glogov grm in čakam, uboga para, če bi se morda ne prikazal dober človek. V tem zaslišim voz in evo vas tukaj, pa vam, kuma, želim zdravja in prosim, da me krščanskega človeka ne pustita na nočni rosi. Nisem mehkužna ženska, bogme da ne, in sonce me je dobro opeklo in dež napral, pa za to ne maram, kadar dolžnost vele-va in kapetan zapoveduje. Toda brez potrebe pa se tudi ne ubijam rad. To sem vam hotel povedati, vidva pa pokazita, ali imata dobro srce.“

Medtem ko je Uskok to govoril in ju v božjem imenu za prenočišče prosil, se je župnik pomiril, a Ilija je neznanca vprašal:

„Če si reš Marko Nožina iz Sošice, povej, kje si se vojskoval?“

„Veliko me sprašuje,“ odvrne Uskok, saj se vse življenje samo vojskujem. Povem ti samo, da sem — zdaj teče od tega sedmo leto — bil antikrista Ferhata pri Jeleni in sicer pod

Strah je ovira zdravega razvoja

Spet se bodo zgrinjale v šole trume vedoželjnih, pouka in vzgoje potrebnih otrok. Večinoma srečujemo vesele obraze, vendar je med njimi marsikatero srce polno prikritega ali neprikritega strahu, ne samo srce šolskega novince, ki prvič usmerja svoje korake proti učilnici, temveč tudi srce starejšega otroka in celo mladostnika. Priznajmo kar odkrito: še vedno nismo iz šol pregnali strahu, čeprav vemo, da je le-ta nevaren sovražnik zdravega razvoja in ena izmed glavnih ovir za doseganje dobrih učnih uspehov!

Odkod ta strah? Prav pogosto ga povzročijo starši (a tudi drugi odrasli), ki potrebujejo pri svoji vzgoji celo vrsto stašil, od „črnega moža“, bavbava in parklja tja do žandarja in učitelja, ki bodo neubogljivega ali lenega otroka „vzeli s seboj“ ali ga zaprli. Šolskemu novincu je že precej mesecev poprej šolska zgradba predmet odpora ali celo studa, učitelj pa oseba, ki mu bo že „pokazala“, če ne bo priden. Izkušnja kaže, da so boječi otroci skoraj brez izjeme tisti otroci, ki so bili v družini žrtve strašenja ter prihajajo z močnimi čustvi neugodja v šolo.

Strah kot sredstvo vplivanja ponovno doživlja marsikateri šolar, ki je dovršil osnovno šolo ter prestopa v prvi razred gimnazije, ker tam se bo šele videlo, ali je kaj vreden ali ne in ali ga ne bodo spet poslali nazaj. Take in podobne izjave, katerih namen je, otroka s strašenjem pred posledicami podžgati k boljšemu učenju, so popolnoma zgrešene, pa naj jih izustijo starši ali učitelji in profesorji.

Najnovejša psihologija je ugotovila, da je posledica strahu zmanjšana samozavest ter čustvo manjvrednosti, obe pa velika, včasih skoro nepremostljiva ovira za uspešno napredovanje ob sicer normalnih sposobnostih otroka.

Kako je treba s takimi učenci postopati? Preden odgovorimo na to vprašanje, se spomnimo, da otrokom nujnih, tako rekoč prirodnih težkoč, ki jih ima vsako razvojno razdobje, ne smemo prihraniti. Če hočemo, da otrok napreduje, jih mora obvladati. Pri zastrašenih, boječih in plašnih otrocih pa je stvar nekoliko drugačna. Ker ne zaupajo dovolj vase in se negotovi, ali se bodo sploh mogli uveljaviti, vržejo takoj puško v koruzo ter razvijajo v sebi čedalje večji strah pred življenjem. Odpovedujejo tudi tedaj, ko bi to ne bilo potrebno, ker so prepričani o svoji nesposobnosti, da ne govorimo o pekočem ponižanju, ki ga doživljajo v razredni skupnosti. Neredko si pomagajo s krinko lenuha (len biti je še vedno častnejše, kakor biti neumen!), večnega nemirneža ali razrednega pavlihe. Iz tega sledi da je takim otrokom potrebna posebna pomoč tako dolgo, dokler jih ne privedemo do meje njihove storilnosti. Ob neuspehih jih je treba opogumljati in vzpodbujati, ne pa grajati ali

jim celo napovedovati poraz. („Iz tebe že ne bo nič!“) Omogočati jim je treba, da se vsaj nekje uveljavijo in jih od tam voditi dalje.

Iz šole je sploh treba pregnati strah! To zahteva novejša pedagogika močno poudarja. Vprašanje je le, koliko smo v tem že zares uspeli, koliko je šolnikov, ki odklanjajo strah kot sredstvo vplivanja na učence tako na področju discipline kakor na področju učenja. Ljubljanski pedagog dr. Stanko Gogala je že pred drugo svetovno vojno opozoril na strah v šoli, ki mu je povod učitelj. Učenci n. pr. vedo, da bo zelo strog učitelj v svoji uri najprej obravnaval novo snov, potem pa bo izpraševal (se pravi: ocenjeval). Verjetno bodo silno pazljivi, toda od posredovanega učiva si bodo prisvojili bore malo, ker jih zavira strah pred napovedanim izpraševanjem. V bistvu je ura izgubljena, učiteljevo ravnanje pa nekoristno

mučenje, ne glede na to, da je izpraševanje pred posredovanjem nove snovi tudi metodično pravilnejše, ker pomeni prehajanje od znanega k neznanemu. Strah v šoli pa vzbuja učitelj tudi s prestrogim nastopom z zadirčnostjo in tako dalje, torej s samimi ravnanji, ki jih v vzgoji brezpogojno odklanjamo, ker žalijo dostojanstvo učencev. Pаметen učitelj bo sleherni povod za strah odstranil in se trudil, da bo vladalo pri pouku vedro razpoloženje, ne da bi iz njega izginila potrebna resnost. Kakor je namreč strah ovira za duševno prisvajanje, tako je vedrost, spremljana z neprisljnim humorjem, odlična pomoč. Vedrost nikakor ne pomeni zmanjšane avtoritete. Vse troje prav imenitno uspeva drugo poleg drugega, pač pa neha biti šola dom strahu, v katerem se šopiri nepristna, na nasilju in strahu sloneča avtoriteta.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sobota, 13. september:

6.10 Za kmetijstvo — 8.45 Biseri slovenske književnosti. Kar športnika zanima — 10.30 Mali koncert — 11.00 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Želi si kaj! — 16.30 Filmski magazin — 17.40 Muzikalčni pogovor — 18.00 Nekaj za nabiralce znamk — 22.15 Avstrijski katoliški dan 1952.

Nedelja, 14. september:

7.15 Duhovni nagovor. Jutranji koncert — 8.10 Kmečka oddaja — 11.30 „Trič-Tráč“ — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 13.00 Pozdrav za mesto in deželo — 17.30 Mala nedeljska revija — 18.30 Literarična srečanja — 20.15 Športna poročila — 21.30 Mali radijski oder.

Ponedeljek, 15. september:

6.15 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Glas mladine — 14.30 Poročila in objave. Teden in mi. Mojstri besede: Molière — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Pevska ura — 16.30 Za bolnega in osamljenega — 20.15 Koncert učiteljska v Celovcu.

Torek, 16. september:

6.10 Za kmetijstvo — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Šolska oddaja — 11.30 Mali koncert — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila in objave. Zdravniški vedež. Kaj je novega po svetu? — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Za ženo in družino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Ciril Cvetko: Prleške gostovanje (Vokalna oddaja). Poje akademski pevski zbor pod vodstvom R. Gobca — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Opera — 22.30 Friedl Althaller s svojimi solisti.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 13. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.00 Iz opernega sveta — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Igra Srečko Dražil s svojim orkestrom — 13.20 Vedre melodije — 14.00 Hrvatska narodna glasba — 15.30 Zdravstveni nasveti — 15.40 Zbori pojo slovenske narodne pesmi — 16.00 Po naši lepi deželi — 17.00 Uganite kaj igramo? — 18.00

Urednikova beleznica in pionirska pošta — 19.00 Okno v svet — 20.00 Radijske beležke — 20.15 Zabavne melodije — 20.30 45 veselih minut — 21.15 Harmonika in bas, pa klarinet v en glas, zagodli bodo vam za kratek čas...

Nedelja, 14. septembra:

6.00 Partizanske pesmi in koračnice — 9.30 Prenos slavnosti ob 10-letnici slovenskih brigad z Dolenjskih Toplic — 12.40 Lahka slovenska glasba — 13.00 Pionirska oddaja — 13.30 Slovenski zbori, solisti in orkestri — 15.30 Še o proslavi z Dolenjskih Toplic — 16.00 Vasja Ocvirk: Ko bi padli oživeli — 19.10 Dela slovenskih skladateljev-partizanov.

Ponedeljek, 15. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 13.00 Znamenite scene iz oper — 15.10 Zabavna glasba — 18.30 Poje mariborski Komorni zbor pod vodstvom Ferda Pirca — 20.00 Literarna oddaja — 22.15 Igra Studentski sekstet.

Torek, 16. september:

5.00 Pester glasbeni spored — 13.00 Med glasbenim sporedom zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.00 Igra vaški kvintet, pojeta Božo in Miško — 18.30 Arije iz Mozartovih oper — 19.00 Notranje politična oddaja — 19.40 Zabavna glasba — 20.00 Radijska univerza.

V DUNAJSKE ŠOLE SO VSTOPILI PRVI TEMNOPOLTI OTROCI

Minuli ponedeljek je 12.700 dunajskih dečkov in deklic z mešanimi občutki prvič prestopilo prage dunajskih osnovnih šol. Med temi učenci se nahajajo tudi prvi temnopolti otroci, katerih očetje so pripadniki zasedbenih sil. Teh prvošolcev je 15 in kakor poročajo, so jih učne moči povsod prsrčno sprejele.

Na Dunaju je trenutno 2142 tako imenovanih zasedbenih otrok, med temi okoli 85 taktih, ki so jim očetje črnici ali Marokanci. Razpredeljeno po državljanstvu je 1000 očetov ameriških, 641 sovjetskih, 240 britanskih in 161 francoskih podanikov.

Ivanom Alapičem in Ivanom Lenkovičem. To je vredno spomina, za male praske po raznih stražnicah pa se sploh ne sprašuje.

„Kdo pa ti je bil vojvoda?“

„Ognjan Strahovič.“

„Dobro je. Ali si poznal kakšnega vojaka, ki mu v tej vasi kočja stoji, doma je pa iz Like?“

„Sem, bogami, gotovo misliš Matijo Gušetiča. Ni nikakšen orjak, toda sabljo zna presneto dobro sukati.“

„Ti si naš,“ pravi Ilija, „vidim, da resnico govoriš. Mate mi je marsikaj o tebi povedal, da si junak in poštena duša; sedi na voz poleg mene. Sprejem te za gosta ker sem tudi jaz marsikateri krvavi dan pod banovo zastavo prebil. Sedi Markol!“

Nato se je Ilija obrnil k župniku: „Ne zamerite, milostljivi gospod, o tem fantu vem od svojih prijateljev, da je dober junak.“

„Le vzemi ga s seboj,“ pravi starina, „imel boš zaslugi pri Bogu. Njegova volja je, da nasitimo lačne, napojimo žejne in potnike prenočimo.“

Uskok skoči na voz, a Marko hitro požene v vas ter reče plaho Babiču:

„Vem, gospod župnik, da v vašem domu vsi že spe in da je ognjišče pogašeno, ker mislijo, da se boste vrnili šele pojutrišnjem. Ker se mi je ponudila taka lepa prilika, da dobrega junaka v božjem imenu pogostim, mi ne zamerite, če tudi vas povabim v svoj siromašni

dom. Ne bi se tega upal, če bi ne bili že večkrat počastili moje borne strehe.“

„Sprejem, dragi Ilija,“ je pokimal duhovnik, „naš Zveličar ni lomil kruha samo z bogatimi, ampak tudi z reveži. Sprejem, ker je tvoj kruh pošten kruh.“

Po teh besedah je Ilija zavil na svoje dvorišče, obenem se pojavi pod pristrešjem Katarina. Kmetica se začudi, ko vidi tako kasno nepričakovane goste, pa se hitro loti posla, ko ji Ilija pove, kakšna poštena duša je Marko, ki ga je lačnega in žejnega pobral na cesti. Ilija ni živel v zadruhi, ampak sam z ženo in otroci, ker on in Kata nista bila iz tega kraja. Zato sta gospodarila v boljših razmerah in imela dom bolj čist in v redu.

Gosti so se namestili v prostrani sobi za hrastovo mizo, ki je stala v kotu, medtem ko je drugi kot izpolnjevala velika ilovnata peč. Kraj nje pa sta stali dve široki postelji, dve pisani skrinji in statve, a nad mizo je visela velika slika sv. Ilije, zraven nje dve dolgi puški, dve turški pištoli in torba iz usnja.

„Odloži orožje,“ reče Ilija Marku, „zadosti si se ga nanosil.“

„Sem,“ se nasmeje Marko in pokaže bele zobe. Odvrže na skrinjo suknič, torbo in pas ter prisloni dolgo puško kraj okna. Pretegne se in sede zraven župnika. Vtem ko so se gosti nameščali okoli mize, sta se iz postelje pomolili dve glavici ko dve miški in se, ko se je Uskok pretegoval, spet plaho skrili pod odejo. Tretja glavica, ki se je izvekle izpod odeje na

peči, pa se ni plašila. Bil je to črnolasi deček, star kakih šest let, z velikimi črnimi očmi; na sebi je imel platneno srajco. Sklenil je roke za hrbtom, se postavil pred brkača Marka in ga začel povsem mirno in neustrašeno gledati.

„Čigav pa si ti?“ vpraša vojak malčka.

„Stjepko Gregorič sem,“ odgovori fantič resno in ne trene niti z očesom.

„Bog naj te poživi, ali si junak?“

„Sem,“ odgovori fantič, „a ti kdo si?“

„Vojak, sinko.“

„A puška?“

„S to streljam Turke.“

„Glej tisto-le puško,“ pokaže fantič s prstom na zid, „tudi moj atek je streljal Turke.“

„Sem k meni pojdi sinko,“ reče vojak, objame dečka z obema rokama in ga posadi na svoja kolena, doček pa zdaj molče gleda njegove dolge brke, zdaj s prsti otipuje blesteče se gumbce. Vtem prinese Kata večerjo, a Ilija velik vrče vina.

„V posteljo se spravi,“ veli Katarina sinu, „kaj nadleguješ gosta! Ti si že večerjal, zate je zdaj postelja.“

„Pustite ga, kumica Kata,“ pretrga njeno besedo Marko in poboža malčka, „naj sedi mali junak pri meni. Bogme da je lep, vrgel se je po materi.“

„Prav treba mu je, da vas nadleguje, ko ste se, kum, na poti utrudili,“ ugovarja mati, ki ej zaradi Markove pohvale zardela.

(Dalje)

ZAKON O ODSKODNINI ŽRTVAM NACIZMA V VELJAVI

Zakon o odškodnini žrtvam fašizma je že v veljavi in mogoče je vlagati prošnje za priznanje in izplačilo odškodnine. Tozadevne prošnje oziroma predlogi morajo biti vloženi najpozneje do 31. marca 1953 in morajo biti spisani na predpisanih obrazcih. Vložiti jih je treba pri pristojnih okrajnih glavarstvih, v Celovcu in Beljaku pa pri mestnem magistratu. Pravico do odškodnine imajo samo oni, ki imajo uradno potrdilo ali izkaznico o žrtvah (Amtsbescheinigung, Opferausweis).

Slovenska prosvetna zveza naznanja

VABILO!

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitani vesi bo uprizorilo v **nedeljo, dne 14. septembra, ob 15. uri** v Prosvetnem domu priljubljeno Finžgarjevo igro.

„DIVJI LOVEC“

H prav številni udeležbi prsrčno vabimo!

Pričetek šolskega leta

Na učiteljsku v Celovcu

Ponavljalni in dopolnilni izpiti: v ponedeljek, dne 15. septembra, ob 8. uri.

Začetna konferenca: v torek, dne 16. septembra, ob 15. uri. Isti dan ob 9. uri začetek poskusnega otroškega vrta.

Vpisovanje, tudi v poskusno šolo: v sredo, dne 17. septembra, ob 8. uri.

Pismeni zrelostni izpiti: v torek, dne 22. septembra ob 8. uri.

Na gimnaziji, realni gimnaziji in realki

Ponavljalni in dopolnilni izpiti ter sprejemni izpiti v 2. do 8. razred: v ponedeljek, dne 15. septembra, ob 8. uri. Sprejemni izpiti za I. razred in nadaljevanje izpitov od prejšnjega dne: v torek, dne 16. septembra, ob 8. uri.

Vpisovanje v II. do VIII. razred: v sredo, dne 17. septembra, od 9. do 11. ure.

Začetek pouka: v četrtek, dne 18. septembra, ob 9. uri.

POOSTRENA CARINSKA KONTROLA V TRBIŽU

Potniki, ki prihajajo iz Italije preko Trbiža, pripovedujejo, da so na meji pri Trbižu zelo poostreli carinsko kontrolo in sicer od dneva, odkar so italijanski cariniki v hladilniku nekega iz Avstrije vozečega osebnega avta odkrili težko srebrno palico, ki so jo hoteli vtihotapiti preko meje.

Domnevajo, da gre za tihotapce neke mednarodne tolpe. Italijanski cariniki so jih aretirali, avto pa so še nekaj dni po odkritju tihotapstva videli na meji. Vsa vozila, ki prihajajo po tem primeru z Avstrije, preiskujejo italijanski cariniki silno natančno, dočim so poprej ravnali zelo lojalno. Zaradi poostrene in podrobne kontrole so nastale prometne zapreke na meji in traja preiskava, ki so jo prej opravili v 15. minutah, pogosto eno do dve uri.

Od nedelje so tudi avstrijski carinski organi poostreli carinske preglede. Posebno zamudne so kontrole velikih številnih italijanskih potniških avtomobilov, ki se vračajo iz inozemstva domov. Avstrijski cariniki so posebno pozorni na večje množine nelegalnega uvoza riža in vsake vrste tekstilij. Tudi pri uvozu italijanskega vina za osebni konzum, pri katerem so bili dozda bolj popustljivi, so postali ostrejši.

Brez dvoma so dobrohotno in širokogrudno carinsko obravnavanje na obeh straneh meje, ki je bilo v navadi pretekle mesece, pokvarili poklicni tihotapci, ki so to dobrohotno prakso izkoristili v svoje dobičarske namene.

Neka mlada Kitajka iz Hongkonga je naročila pri avstralski letalski družbi sedež v letalu na progi Hongkong—Sidney za svojega zaročenca. Dejala je, da naj odide pred poroko na to potovanje njen zaročenec sam, kajti po poroki si skupnega poročnega potovanja od Hongkonga do Avstralije ne bosta mogla privoščiti.

KINO PREDSTAVE

VELIKOVEC

13. in 14. septembra:

barvni film: *Ernte des Sturms*

15. in 16. septembra:

Rotes Tuch. Sie liebte einen Torero